

خانه نو نوی کور

New Home

خانه نو، سرویس خبری برای اهل افغانستان در امریکا است
نوی کور، په امریکا که د افغانانو لپاره یو خبری خدمت دی

A news service for Afghans in America

NEW HOME is brought to you by Sahan Journal, Afghan Cultural Society, and Center for Victims of Torture. It's reported and written by Hussain Ali Haidari.

Photo Credit: Najibullah Musaffer

افغانستان گنجینه اقوام

بخش دوم

- پشتون‌ها به نام‌های مختلفی چون افغان، پتان، پختون و پختو یاد می‌شوند
- حاجی کاظم یزدانی در حاشیه کتاب نژادنامه افغان می‌نگارد: کلمه افغان اولین بار در تاریخ یمینی یعنی ۹۰۰ سال قبل ذکر شده است
- پختو یا پختون همان پشتو و پشتون است که در زبان دری شین پشتون به خای پختو تبدیل شده است

افغانستان! گنجینه اقوام

قسمت دوم

وجه تسمیه پشتون

پشتون‌ها به نام‌های مختلفی چون افغان، پتان، پختون و پختو یاد می‌شوند. هندی‌ها و پاکستانی‌ها، پشتون‌ها را پتان/ پاتان، فارسی زبان‌های افغانستان، افغان و پشتون‌ها خود، پشتو، پشتون، پختو و پختون می‌خوانند.

پتان

تاریخ فرشته، دلیل نام‌گذاری پشتون‌ها به «پتان» را اشتقاق آن از «پتنه» می‌داند. پتنه نام محلی/ شهری در هندوستان بوده است که افغانان در آنجا زندگی می‌کردند. از این جهت به افغانان ساکن در آن شهر «پتان» می‌گفتند. «مخزن افغانی» دلیل دیگری برای این نام‌گذاری ذکر کرده است. به عقیده خواجه نعمت‌الله سامانی هروی مؤلف مخزن افغانی، «پتان» از «پتان» که لقب قیس جد اعلاي پشتون‌هاست، گرفته شده است. این لقب را حضرت پیامبر اکرم(ص) به خاطر خدمات و اسلام آوردن قیس بن عیص، به او بخشیده بود. «پتان» در زبان عربی به معنای تیر شرع کشتی می‌باشد. اما «کاتب» این دیدگاه را رد می‌کند و می‌نویسد: «بای فارسی [پ] و تای هندی [ط] در کلام عرب مصطلح نبوده و نیست.»

افغان

اما دلیل این که به پشتون‌ها «افغان» می‌گویند در حالی که آن‌ها خود از کاربرد آن پرهیز می‌کنند، این است که «افغنه» یا «افغان» نام پسر «ارمیا» سپهسالار قشون حضرت سلیمان (ع) بوده است. پس از حضرت سلیمان، وقتی بنی اسرائیل راه مخالفت با دین توحیدی را برگزیدند، بخت‌النصر پادشاه بابل بر آنان مسلط گردید. اولاده بنی اسرائیل به کوه‌های غور، فیروزه‌کوه، جبال خراسان آواره شدند.

[1]. بعضی معتقدند که کلمه افغان را اقوام غیرپشتون بر پشتون‌ها نهاده‌اند. تا اواخر سده نهم نام افغانستان تنها بر مناطقی اطلاق می‌شد که مسکن اصلی پشتون‌ها (دوطرف خط دیورند) محسوب می‌گردید. غرب و شمال افغانستان را خراسان و ترکستان می‌گفتند.

ادامه ...

حاجی کاظم یزدانی در حاشیه کتاب نژادنامه افغان می‌نگارد: «کلمه افغان اولین بار در «تاریخ یمینی» یعنی نهمصد سال قبل ذکر شده است. هیوان تسنگ جهانگرد چینی از قومی به نام «اپوکین» در نواحی غزنی یاد کرده است که بعضی از مورخین احتمال داده است که همان «افغان» باشد». یکی از اقوام مغولی ساکن در استان کرمان ایران نیز به نام «اوغان» خوانده می‌شود. فوگیلسنگ می‌نویسد: «به گمان اغلب خارجی‌ها این نام را برای توصیف یک تعداد مردمان مرزهای هندو- ایرانیان به کار برده‌اند در حالی که ممکن است پشتون بوده باشند یا نه.»

به عقیده فوگیلسنگ کلمه «افغان» نخستین بار در اواخر سده دهم در کتاب «حدودالعالم» به کار رفته است. در این کتاب از محلی به نام «ساوول یک دهکده گوارا که در یک کوهی که افغان‌ها در آنجا زندگی می‌کنند» نام می‌برد. به احتمال برخی از مورخان این دهکده در نزدیکی شهر گردیز واقع است. همچنین در این اثر از دهکده دیگری یادآوری می‌شود که در نزدیک «جلال‌آباد» کنونی موقعیت دارد و سلطان محلی آن زنان زیادی از هندو، مسلمان و افغان دارد. از زمان سلطان محمود غزنوی (اواخر سده دهم) واژه افغان رواج بیشتر یافت. افغان‌ها در این زمان به صورت عموم در مرزهای بین ایران و هند زندگی می‌کردند. البیرونی در «تاریخ الهند» (سده یازدهم) یادآور می‌شود که افغان‌ها در کوه‌های غرب هند زندگی می‌کنند. ابن بطوطه (گردشگر مراکشی در سده سیزدهم) نیز از پارسیانی به نام افغان نام می‌برد که در جلگه‌های بین غزنی و سند زندگی می‌کردند و همچنین به افغان‌های اشاره می‌کند که سکونت اصلی آن‌ها اطراف کوه‌های سلیمان در شرق قندهار می‌باشد.

پشتون/ پختون

در این که چرا پشتون‌ها را پشتو، پشتون، پختو و پختون می‌خوانند «حیات‌خان» معتقد است که واژه پشتون از «پشته» که به معنای کوه و بلندی (و کوه‌نشینی) است گرفته شده است. چون پشتون‌ها ابتدا در دامنه سلسله جبال غور و کوه سلیمان زندگی می‌کردند، از این جهت با تصرف اندک لفظی به آنان پشتو یا پشتون گفته‌اند. همچنین «پشت» نام محلی واقع در غور هرات (سکونت‌گاه نخستین پشتون‌ها) می‌باشد. عده‌ای نیز معتقدند که پشتون/ پختون از «پکتویس» یونانی و «پکھت» سانسکریت اخذ گردیده است و نام پکتیا نیز از پکتویس مشتق شده است. (آریانا دایرت المعارف) پختو یا پختون همان پشتو و پشتون است که در زبان دری «شین» پشتون به «خای» پختو تبدیل شده است.

لطفاً پیشنهاد یا نظرتان را با ما شریک

کنید

651-504-8170